

DE LIBELLO ET AEGI- LE ABBATE EIVS AVCTORE.

LIBELLVS hic ab Ægile successore S. Sturmij quarto in Abbatum ordine conscriptus est, stylo simplice quidem, & qui, vt S. Hieronymus loquitur, placentiam non redoleat; ac graui ac prudente, vt ea tulit ætas. Is in prologo seipsum & opusculi argumentum indicauit: Sed Candidus quoque Presbyter Fuldenfis, qui ipsius Ægilis acta, versu prosaque memorię tradidit, de eo sic scriptum fecit. *Lectionem libri illius, quem de vita supradicti (Sturmij) Abbatis & origine Monasterij (Fuldenfis) Christi largiente gratiã, composuit, Fratribus ad mensam recitari precepit.*

Angilthrudis virgo, cui liber inscriptus, tametsi ignota manet silentio maiorum, in Bischoffsheimensi forte vel Kizzingensi Parthenone vicino sub S. Liobæ aut Teclæ disciplina floruit.

Fidem libro suo Aegil adstruit, quia Sturmionis discipulus, testis etiam multorum oculatus. Apographum & exemplar, quo hic sumus vsi satis fidele subministrauit, quem antelaudauit, Illustrissimus Princeps, & Reuerendiss. Episc. Bamberg. I. God. in cuius calce librarius profitebatur, scriptum abs se librum Anno Domini. M. CCCCXVII.

Porro plurimum mihi gratulatus sum, ea, quæ ex Wicelianis & Fuldenfi Breuiario in III. lib. Antiq. Fuld. transtuleram, cum huius libri veritate examussim conspirare, & non tam historiã, quam verbis ac orationis breuitare, interdum discrepare; quo factum est, vt capita nostra ad harmoniam & consensum ostendendum, in margine placuerit exprimi. Neq; diffiteor esse, vbi Wicelium aliunde appareat aliquid admiscuisse; vt, cum B. Sturmium Cassinum adisse, Monachos sibi, *non potius tantum fortioris, sed carnis abstinentiam indixisse, commemorat. Quin, & illustrari multa nostra hinc posse, præsertim, quoad S. Sturmionis abdicationem, & successores eius à S. Lullo immisos, cur inficias eam?*

S. Sturmionis Elogia, Ætatem, aliaque, quæ ad ipsius vitam illustrandam faciunt, vbertim alibi tradita, nemo hic à me requirat.

Vitam S. Sturmij hæc non discrepare multum ab edita in Antiq. Fuld.

Rudolphus in vita S. Liobæ.

Iis, si quid noui & in rem vtile suppetet, adijciam. Scholiorum instar *αὐτοαξιολόγων πρὸς πολλῶν*, & minus anxie, vel operose; scissum vel ut aruum exercens.

EMBLEMA S. STURMII.

JN Tablino Fuldenſis dicasterij aſſeruat^r Liber Traditionum. Ante quingentos amplius annos Marquardi Abbatis studio concinnatus. In huius frontispicio Christus Saluator in hemicyclo ſedens verſiculum præfert.

Hi DOMINO *cæli iungunt nos ore fideli.*

Aſſiſtunt hinc S. Bonifacius, inde S. Sturmⁱ & in ſchedis quas manu tenent, quaſq; Saluator excipit, hos item verſiculos exhibet. Nempe S. Bonifacius prono corpore.

ACCIPE DONA DEVS MOBIS COLLATA *Rogamus.*

Inde B. Sturmⁱ, eodem geſtu, verſiculum à Christo datum, manibus captat.

ME LACTAVERVNT SVA QUI VOBIS TRIBVERVNT.

Adoram Emblematis extimam, præſcriptum.

(NOS

FVLDA PER EGREGIOS HOS EST SVEFVLTA PATRO-

Ad extimam vtrinque.

(MVS.

ECCE BONIFACIVS SACER, ET STURMIS PATER AL-

RELIQVIÆ S. STURMII.

DE ijs in antiquitatum lib. II. Interea propius inſpiciendi copia fuit, cum anno MDCXIII, XII. Martij in gratiam Sereniſſimi Ducis Bauariæ V Vilhelmi, aliquot ſanctorum tumbæ reſeratæ ſunt. Obſeruavi huius S. corpus prægrandibus fuiſſe contextum offibus, quorum compluria ex tēpli ruina apparebat exportata. Nam offibus permixta iacebant fragmina laterum, ex quibus vetus ſepulcrum exſtructum decorè fuit; opere tectorio & leuigato. In plano vnus lateris minio & rubricâ fucati ductus animaduerti litterarum & inſcriptionis hoc caput.

S. Sturmⁱ
offi præ
grandia.

S. STURMI. ABB. FVLD.

TEMPORVM NOTÆ IN VITA

S. STURMIONIS TANQVAM CANO-

NES EXPRESSÆ.

ANNO Incarn. Christi DCCXLIV. regnantibus in hac gente Francorum duobus fratribus Karlmanno & Pipino. Indiēt XII. Menſe primo XII. die Menſis eiſdem, B. Sturmⁱ ſanctum Fuldenſe Monafterium ingreſſus eſt.

S. Sturmⁱ
quando
factus Mo-
nachus.

IV. In.

IV. Ingressionis anno ad locum prædictum Romam profectus est. Romano adis.

II. Anno peregrinationis Italicæ regressus est. Redie.

X. Anno labente, postquam S. Sturmio ad hunc sanctum commigravit locum, S. Bonifacius Regis & Christianorum consilio ad ulteriora Frisonum loca ingressus est. sequenti anno * Martyrio affectus. S. Bonifacii Martyrii *DCCLV.

Anno Incarn. Dñi DCCLXVIII. regni sui XXIII. mortuus est Pipinus Pater Caroli Magni. Pipini mors.

Anno IV. regni Carolus inito seruorum Dei consilio, in Saxones expeditionem primam instruxit, assumptis ad gentis conversionem vniuersis sacerdotibus, Abbatibus, Presbyteris, &c. Caroli M. prima ex-peditio in Saxones.

Anno XXIV. depositionis suæ, S. Bonifacius metu Saxonica irruptionis, tumulo leuatus est Christi scilicet DCCLXXVIII. S. Bonifacii eleuatio.

AN S. STURMIO FVERIT AB- BAS HERSFELDENSIS.

ID Trithemius minimè ambiguus affirmat, in B. Lulli memoria, Illust. vi-
ror lib 3.
c. 1. 9. 3. *Hersfeldense Monasterium, scribens, à Lullo fundatum, eumque præfecisse Abbatem eidem Monasterio, Sanctum atque venerabilem Sturmium. Sed vereor, ut lectori ceu pro ignoto verba dederit, quæ dari sibi non postulet. Certè, B. Lullus à Sturmione nimium quam abiunctæ. & Hersfeldensis Abbatia serius in ita coaluere, Carolo Magno iam tum florente, & reliquiis S. VVigberti eò Fritzlaria translatis. Narrat Lambertus loci domesticus ad annum DCCCXXX, basilicæ fundamenta primum iacta. Abbatia post primarios conditores lego Fundatorem celebrari Ottonem Magnum. In conditione Magdeburgensis Archiepiscopatus, cum Otto Halberstadiensi Episcopo Hildeuuardo compensatione faceret satis, adiecisse fertur possessionem, quam de Abbatia, in honore S. VVigberti in territorio Herouelsfeld constructa, acquisierat, cuius etiam Abbatia ipse fundator erat. Verba sunt peructusti Chronici. Et obiter noto, librum vitæ S. Sturmionis priscam vocem *Herouelsfeld* iure suo passim cum recentiore permutasse.*

Sed quæris tamen, vnde Trithemio in mentem venerit, S. Sturmio eius loci facere Abbatem? Opinor ad primam loci originem animum aduertisse. Vnde Serarius noster in Lullo, rectè de Herouelsfeldiensis Monasterij primordijs, inchoasse cum S. S. Sturmio cur dictus Hersfeld. Abbas.

Bonifacio Sturmium; perfecisse

Lullum.

AN S. STURMIO INTER CLERICOS ET PRESBYTEROS S. BONIFACII.

*S. Sturmij
educatio.
Pag 8. Vita.
in Hagiolo-
gio.
Pradicatio.*

DVBITET is, qui tenerum recordetur Friteslariensi monasterio sepositum, & à S. Wigberro Abbate & antistite educatum. Sed manifestum est; ad S. Bonifacij nutum exiisse; & tribus annis Presbyteratus officium, prædicando, baptizando, gessisse.

*Adelbertus hereticus.
* an Caro-
lomanus.*

Narrat Wicelius ex actis S. Bonifacij MSS. V Villibaldo autore, B. Sturmium adhæsisse S. Bonifacio, quando cum Adelberto Gallo hærefiarcha, certamen initurus erat. *Renicit S. Bonifacius disputando inquit Adelbertum. Nam is pene seduxerat* Carolum. Porro ab eo consiliu dehortati fuerant Bonifacium sui Clerici. Lullus, Megingauzus, Sturmio, & alij. At ille responderat. Maior est, qui in nobis regnat, quam Diabolus, qui illum (Adelbertum) possidet. Victum Adelbertum, addit, carcere Fuldensis Monasterij reclusum; & diu istic vexatum. Quæ protecto, narratio, ostendit, pugnam contra Lernæam illam hydram, constituto iam tum monasterio, pugnatam; & forte in Synodorum tertia, quâ factus Archiepiscopus Moguntia S. Bonifacius. Arguit etiam, diuerso exemplari vsu V Vicelium, à duobus istis, quæ S. V Villibaldino nomine Ingolstadij & Moguntia edita sunt, in quorum neutro hæc historia legitur.*

Fulda reclusus.

*Moguntia re-
rum lib. 3.
not 32.*

NAVIGATIO FULDÆ.

*S. Sturmus
quantum
spatij ena-
uigaris.*

PAG. 9. & 10. Tribus locis S. Sturmio Fuldæ nauigatam, superiorem & fontibus suis vicinam, memorat; quod in amne tam vorticoso, & vadis, fruticum fibris, & arborum truncis impedito, vix iam credibile putetur, certè non præstatur. Vt autem ex riuorum ostijs, Luderæ & Giflæ colligo, ab vsque Hersfeldica solitudine à septentrione in meridiem directi cursus ad xvi. millia passuum, at circumflexi duplo plus nauigando confecit. Memini à felicis recordationis Balthasaro Abbate Principem vicinum copiam petiisse dilatandi alueum, & fluuium huncaptandi nauigijs commercijsque; quod sine terrarum culti soli, & compascuorum ingenti damno, fieri nequisset. Interim qua laxiore sinu fertur amnis descendens, ab vsque Hersfeldia benignius hoc inuentum vidimus, suum habuisse successum; quo delectatum sic ferunt Inuentorem, vt de Fuldana nauigatione hoc Pentastichon luderet.

*Fulda qua-
tenus hac
atate ma-
nigetur.*

*Hactenus in vanum fluxisti Fulda per orbem,
Ruricolis solitus prata rigare tuis.*

Squamis

Squamigerosque greges ex te piscator habebat,
 Et pecudes potum, prætereaque nihil.
 Nunc tolerare rates poteris, nunc pandere vela,
 Et peregrinorum nunc bona ferre virum.
 Sic te Fulda, parens parat, atque Hersfeldius* Abbas
 Primus de Cattis navita Mauritius.
 Catti & Buchonij vobis ex flumine Fulda
 Colligite, Oceanus quas habet altus opes.

Pag. 10. & 12. Ad Seleheim, ubi sanctum comperit Episcopum, & ad Seleheim petiturus Episcopum. Infelix in hac voce exprimenda codex Bambergenſis, vt in nonnullis alijs proprijs. Locus hic vicinus est Amc-naburgo, ac Monasterio Friteslariensi; & pro domicilio seruisse videtur sancto Episcopo, vt in confinio Hassiæ & Thuringiæ prouidè velut ex arce lustraret & circumspiceret omnia. Necdum enim tunc Moguntia creatus erat Archiepiscopus. Verum Seleheim & prædia eo in loco ab Adelgero Clerico Bonifacio donata, celebrantur in actis Sancti ab Othlono.

TRADITIO FVNDI IN QVO CON-
 DITVM FVLDENSE MONA-
 STERIUM.

AM traditionem Othlonus fere hinc in vitam S. Bonifacij transcripsit. Munificæ res & regiæ propensionis in Monasticum ordinem illustre exemplum.

Queris, donante Rege Carolomanno, & Principū Palatij summa consensione rem gerente, quid opus fuit consultis nobilibus Grapfeldiis? Responſio in manu, quia etſi ius fundi supremum, Lege Salica Princeps dabat, norat tamen res mancipi & singulorum proprias excipi. Itaque & Dominos priuatos exorari voluit, vt suo exemplo, permisso Principis aruis fundos, liberaliter erogarent. Grapfeldios verò, non obscurum inter Francos orientales & Thuringos, populum, ad quem & Gregorij II. Pontificis extat Epistola, nunc pronūcio, accolas fuisse vastæ solitudinis Buchoniæ, eosdemq; interfusos & nemo-ri sic circumiectos, vt quamcunq; in partem pateret, & cultui se præberet, huic adſiderent Grapfeldij. Buchonios autem huius ætatis videmus plerosq; ipsum habitare nemus interlucatum, vbi S. Bonifacij tempore, mera solitudo fuit.

Pag. 15. Corruptus morbo (S. Sturm) apud Chitzinga Monasteriū. Othlonus de S. Bonifacio. Teclam iuxta fluiuium Moim, in locis Kissinge & Ochsensfort collocauit. Vtroq; ergo in Oppido Franciæ orientalis aggregatę virgines. Sane de priore Trithemius ad calcē Compēdij

* Ioa-chi-mus, vlti-mus ab-bas.

* Maur.

Hassia Landigrauius.

Seleheim S Bonifacij domicilij & specula.

Seleheim Adelgeri clerici domum.

Tom. 4. an-tiq lect. & edit. Mog. lib 2. cap. 21 consule notat. 27. in Mogunt. lib 3.

Grapfeldi-ci nobiles cur adhiberi traditioni fundi Fuldenſis? Grapfeldij signatę pro diti.

Inter S. Bonifacij E-dit. Mogunt. 120. vbi vi-de notas Nē col. Serarj. Buchonij huius æta-tis diuersi & Grabfeldijs.

Tom 4. an-tiq lect. lib. 1. pag 423. Chit-zinga vel Kitzin-ga Monaste-rium vir-ginum.

*Et in libro
de condi-
tione
Marchio-
nis ansho-
ensis.*

*Chiz. r. igo
villa.*

voluminis Francicorum Chronicorum. Inter Monasteria virginum, qua S. Bonifacius construxit adhuc eminent Monasterium in Oppido Kirzlingen iuxta Adogonum VVirtzeburgensis diœcesis, cui præsuis S. Virgo Hadelonga, quam Teclam nominavit, ex Anglia oriundam. Verum oppidum hoc in manus traditum * Principis novitiæ religionis, hoc decus etiam virginitatis vt solet amisit, vel contriuit. Nec temere ex hac Sturmii māsione conieccheris, inspectionis fuisse Fuldenfis: præsertim cum ex Traditionum monumentis liqueat Fuldensi Monasterio amplissimas obuennisse donationes; quarum partem in virginum hoc contubernium maiores deriuarint. in villa hac Chizzicha Pagi Salagevve.

Pag 16. & seq.

TRANSLATIO S. BONIFACII ET SOCIORVM MARTYRV M.

*S. Eobani
Episcopi
caput ami-
sum.*

*Censura de
translatione
S. Boni-
facij.
Vita S. Bo-
nifacij.
Villibaldi
di cap. 10.
Othlon a-
dic. Mog.
cap. 27.*

DE hac copiosè vitæ S. Bonifacij scriptores; & noster Serarius in suis Moguntiacis. Verum spicilegijs hîc Ægil adhuc locum reliquit. Nusquam enim tam disertè translationem ex vltiore Frisia in ciuitatem Vltraiecti factâ, expressum inueneris, sicut & S. Eobani Episcopi, cuius caput à trunco reuulsum, inueniri non potuisse, hic legis. Ceterum & B. Sturmium non Moguntiam solum, sed ad inferioris Rheni vsq; fluenta venienti Martyri pcessisse cum suis obuîâ. At quod vita, quæ Willibaldi circūfertur, & Othloni narratio consensu tradunt, ad signum campanæ sua sponte sonantis elatum Vltraiecto, id secus Ægil; permotos Vltraiectinos, vt euectionem cōcederent, quia feretrum sacrum nec leuare, nec loco mouere potuerint, cum in paratum Basilicę locum inferre moliebatur. Rursum, q sine remigatium labore, tricesima obitus sui die pductum aiunt, ad ciuitatē Moguntiam: Id Ægil perspicuè, nō sine tractu nauigij, pspero & leui transitu quidem, ad Moguntia vrbem peruenisse, at tricesimo passionis eius die, ad Cœnobium Fuldæ deportatum.

*Hochheim.
lib 2. edit.
Mogunt.
cap 28.
Ex trans-
lationibus
memoria.*

Lib 2 c. 7.

Pag 18. Hohheim. Nota hæc Moguntinæ ditionis ad Mœnum villa, vbi prima statio, vnum hic in Othloni actis obseruo; quando Clerus populusq; cum Lullo, pignoris sacri translationem prosequitur, aliquot locis, vbi eos meridiare & pernoctare contigit, memoriæ depositionis huius, & Martyris honori, postea cōstructas Ecclesias. Id quod laudato veterum Christianorum more factum, ne dubites, Germano Antisiodorensi sancto Episcopo Italiam obeunti, viuo dum accidisse, Constantius presbyter meminit. Per omnes aggeres, quos in itinere suo illustratos reliquit, vsq; in hodiernum diem, ubicumque aut orauit, aut docuit, oratoria, cellule, & signa crucis elata præfulgent.

Certè

Certè, quod ad Mœniani tractus iter haud procul Castello Hoffhemio, loco, cui nomen Hiedekam, iuxta Krefftelium pagum, què verius Crußthal à voragine viarum appellarunt, religione censuq; non obscurum oratorium ad viam militarem stetit, S. Bonifacij honori dicatum; quod ab hoc S. Patroni aduentu nomen tulisse conijciunt, cum Hiedekam maiores dixisse putant, ceu Hi herokam, huc scilicet adueniebat S. Bonifacius.

Pag. 18. Lullo tantum fama eius bona displicuit, & semper propter inuidiam aduersus eum (Sturmium) faciebat.

Nolim te Lector, offendat, horum verborum asperitas; *παρόχημον* S. Lullo sive S. Sturmii dissidium examinatur. siue contentionem hic quandam agnosce, qualem meminisse potes, inter sanctos duos Apostolos extitisse Paulum & Barnabã. Danielis Prophetæ interpretes * inter illa genera tria rerũ, quæ supra omnem sunt naturæ creatæ conditione, rectè appendit ea, quæ dicimus *Arcana cordium*, puta intelligentiæ & voluntatis actiones, in quibus *προαιρεσις*, Electio & Intentio numerantur; quæ vtrinq; & Lullo & Sturmioni occulta esse potuerunt, ita vtambo delicti dolique mali fuerint expertes. Si enim caput & fontem inquirimus huius dissensionis, reperiemus B. Sturmium nobili stirpe virum, ex mente S. Bonifacij fictum factumque, grandævum ætate, conspicuum virtute & auctoritate, priuatim apud suos, publicè gratiosum apud reges, propositi sui quam maximè tenacem, Monasterij abs se inchoati, & in magnum fastigium adducti conseruasse libertatem, munitumq; Regum & Zachariæ Pontificis priuilegio, nusquam imminente cessisse Archiepiscopo Lullo. At Lullum amplitudine functionis, & ipsius Bonifacij commendatione instructum, pertinere ad se putasse res Monasterij Fuldensis, & repugnantem sibi S. Sturmium coercere vi Canonum. Vnde tandem illa secessio secuta, & Sturmionis abdicatio. Lege communem locum Ioannis Lorini Societ. nostræ in caput xv. Actorum Apostol.

S. Lullo sive S. Sturmii dissidium examinatur.

Benedictus Perer.

Cur in Lullo non concesserit.

Cur autem S. Lullus S. Sturmium lacesterit.

Pag. 19. *Vnnedica*. suspectam hanc vocem esse monui. affinis *Venedica*. vel *Ynda*; sed diuinare mihi religio.

Pag. 22. *Omunstat villa & fiscus Regis*. Traditionum libro, numero XXI. extat huius Donationis exemplum, III. Id. Febr. Aurelianus ciuitate factæ, sine nota annali. Inter alia loquens ita Pipinus inducitur. *Quapropter donamus nos deuoteque contradimus, pro anima nostra remedio, & Fratris nostri Carlomanni commemoratione, ad Fuldense Monasterium, &c. quoddam pradium Omunstat nuncupatum in Pago Moyneggouue, cum omnibus terminis & appendiciis suis, &c.* Traditio villa & fisci Omunstat.

Pag. ead. *Hamelenburg cum omnibus quæ ad illum fiscum pertinent. In charta donationis appellatur, Locus fisci nostri iuxta fluium Sata;* Caroli M. beneficia Hamelburg & si.

Dietpach. & significatur, eodem tempore, vicina villa *Dietpach*, & *Hunfeldia* dia, quæ iam oppidulum, à Carolo huic Ecclesiæ dono cessisse.

S. STURMIO LEGATVS PACIS AD THASSILO-
NEM Ducem in Boicam.

Ibidem. Inter Karolum Regem Francorum & Thassilonem Noricæ Prouincia ducem per plurimos annos amicitiam statuit. Id sequutus no-

*VC Velfe-
rue Rer.
Boicarum
lib 3.
Legationis
Boica tem-
pus et caus-
sa.*

bilis Senatoris & Scriptoris rerum Boicarum autoritatem, ad an-
num DCCLXXV. retulero; cum anno superiore, scilicet regno
Longobardico exutus Desiderius, cuius filiam Luitburgam in ma-
trimonio habebat Thassilo, irritari potuit, præsertim inflamma-
tus à Coniuge, ob tam atrocem casum Soceri. Hinc laudatus ille
Scriptor, *Boio Soceri calamitatem miserari licuisse, palam laceffere au-
sum non fuisse.* Sed otij & pacis huius fructum S. Sturmio quoque
largiamur, qui Boiorum ex gente, domo clarus homo, iam virtute
sua celsior, alienatum à Francis Thassilonis animum, vsque ad an-
num Christi DCCLXXXI. intra quietem continuit.

*Pax S. Stur-
mij quam
diuturna.*

Noricum

Norica Prouincia dux. Vt S. Sturmio & Ægil ex Norica Prouin-
cia dicuntur oriundi. Vbi ex scholijs eruditis in vitam S. Seuerini
ab Eugippio scriptâ, obserues, Norici, quod latè patuit nomen, in
Boiorum tandem ditionem migrasse, quo modo Paulus Diaconus
dixit Noricorum Prouinciam à Boiariorum populo inhabitari.

Pag. 22. *Saxonum irruptio & populatio*, ex anno quo S. Bonifa-
cij corpus leuatum, facile colligitur, contigisse An. Christi DCC-
LXXXVIII. quo & Carolus absens in Hispaniam contra Sarace-
nos exercitum duxerat.

*Saxones
Carolo M.
absente per
Iogana
tractum
Fuchoniam
petunt.
* Longene.*

Id clarè attestantur Francorum veteres annales; ipsaque Caro-
li vita à P. Pithæo edita, huic Ægilis narrationi disertè ad stipulatur.
Nam ex Regis absentia nactus occasionem, peruenisse vsque ad
Duriam seu Marcodurum; & secus Rhenum prædis actis, Ecclesijs
Dei incensis, in Sanctimonialibus exercuisse, quod dictu nefas. Inde
nuncio accepto, turmam ex intima Gallia in se missam à Carolo,
mox reuersos per Logenageue (*Ægil hic expressit Loganacense*) in
partes Saxonix. Sequenti verò anno, quo S. Sturmius ad
cælum migravit, Saxonum rebellionem vl-
cisci cepit.

§ (o) §

§